

Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas uzklauššanas sanāksme

par SIA "Depozīta Iepakojuma Operators" iesniegto depozīta sistēmas dalības maksas projektu

Protokols

Rīgā

2022.gada 21.decembrī

Nr.6

Sanākumi vada:

V.Uzvārds, Sabiedrisko pakalpojumu regulēšanas komisijas (turpmāk – Regulators) pārstāve (uzklauššanas sanāksmes vadītāja).

Piedalījās:

V.Uzvārds, Jelgavas valstspilsētas pašvaldības administrācijas Pašvaldības īpašumu pārvaldes pārstāve;

V.Uzvārds, Latvijas Tirgotāju asociācijas pārstāve;

V.Uzvārds, Vīlānds Associates I VA Government pārstāve;

V.Uzvārds, Vīlānds Associates I VA Government pārstāve;

V.Uzvārds, SIA "Latvijas Tirgotāju savienība" pārstāvis;

V.Uzvārds, Latvijas Alkohola nozares asociācijas pārstāvis;

V.Uzvārds, SIA "EBRO" pārstāve;

V.Uzvārds, LR4 mediju pārstāvis;

V.Uzvārds, LETA mediju pārstāve;

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve (diskusijas dalībiece);

V.Uzvārdi (16), Regulatora pārstāvji, kas piedalījās uzklauššanas sanāksmē.

Uzaicinātie:

V.Uzvārds, SIA "Depozīta Iepakojuma Operators" pārstāvis;

V.Uzvārds, SIA "Depozīta Iepakojuma Operators" pārstāve;

V.Uzvārds, SIA "Depozīta Iepakojuma Operators" pārstāve;

V.Uzvārds, SIA "Depozīta Iepakojuma Operators" pārstāvis;

V.Uzvārds, SIA "Depozīta Iepakojuma Operators" pārstāve.

Protokolē:

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve (protokolētāja).

Sanākumi sāk plkst. 14.04.

Sanāksme notiek attālināti. Notiek audioieraksts.

Darba kārtība:

1. Informācija par uzklauššanas sanākumi (Regulatora prezentācija – informācija par dalības maksas projekta izskatīšanas kārtību, regulēto depozīta sistēmas nodrošināšanas pakalpojumu).
2. Komersanta pamatojums par iesniegtā depozīta sistēmas dalības maksas projekta aprēķināšanas nepieciešamību.
3. Uzklauššanas sanāksmes dalībnieku jautājumi un priekšlikumi par SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” iesniegto depozīta sistēmas dalības maksas projektu, kā arī komersanta pārstāvja atbildes un komentāri.

1. Informācija par uzklauššanas sanāksmes norises kārtību

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve (uzklauššanas sanāksmes vadītāja) informē uzklauššanas sanāksmes dalībniekus par dalības maksas projekta izvērtēšanas procesu Regulatorā, par regulēto depozīta sistēmas nodrošināšanas pakalpojumu, par sanāksmes mērķi un norises kārtību, papildus skaidro Regulatora kompetenci un to, ka depozīta sistēmas dalības maksa ir tikai daļa no kopējās depozīta sistēmas naudas aprites shēmas, kuru nodrošina depozīta sistēmas operators (turpmāk – DSO).

Sagatavota Regulatora prezentācija.

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve (uzklauššanas sanāksmes vadītāja) aicina SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvi iepazīstināt uzklauššanas sanāksmes dalībniekus ar pamatojumu par depozīta sistēmas dalības maksas aprēķināšanas nepieciešamību.

2. Komersanta pamatojums par jaunā tarifa aprēķināšanas nepieciešamību.

Komersants ir sagatavojis prezentāciju par depozīta sistēmas dalības maksas projekta (turpmāk – maksas projekts) aprēķināšanas nepieciešamību.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis iepazīstina sanāksmes dalībniekus ar maksas projektu un aprēķina principiem, kā arī vēlreiz atgādina, ka depozīta sistēmas dalības maksa ir samaksa par katru iepakojuma vienību, ko iepakotāji (ražotāji vai tirgotāji) laiž Latvijas tirgū. Dalības maksa nodrošina trūkstošo finansējumu depozīta sistēmas darbības nodrošināšanai pa iepakojuma/materiāla veidiem. Dalības maksas aprēķina metodika paredz, ka nedrīkst būt šķērs-subsīdiju starp dažādiem iepakojumu veidiem. Piemēram, metāla depozīta iepakojuma ieņēmumi nedrīkst kompensēt stikla depozīta iepakojuma apsaimniekošanas izmaksas vai otrādi.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis tālāk skaidro, kā veidojas dalības maksa. Galvenais pamatprincips ir sekojošs, no kopējām prognozētajām depozīta sistēmas darbības un uzturēšanas izmaksām, tiek atņemti ieņēmumi no otrreizējai pārstrādei sagatavotu materiālu pārdošanas, tiem iepakojuma materiālu

veidiem, kuriem tādi ir; tālāk tiek atņemti prognozētie ieņēmumi no depozīta maksas par neatgriezto depozīta iepakojumu (depozīta iepakojums, ko iedzīvotāji nenodod atpakaļ tirgotājam); pēc tam tiek iegūtas depozīta sistēmas darbībai trūkstošās izmaksas, kas jāsedz iepakotājiem. Prognozēto dalības maksu aprēķina katram depozīta iepakojuma veidam/materiālam par vienu prognozēto tirgū laisto iepakojuma vienību. **V.Uzvārds**, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis uzsver, ka depozīta sistēmas budžets, atbilstoši likumdošanai, tiek plānots ar bezpeļņas principu vai nulles budžeta principu.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis turpmāk iepazīstina ar galvenajiem 2023.gada dalības maksu ietekmējošiem faktoriem: 1) visbūtiskākā ietekme veidojas no tā, ka samazinās ieņēmumi no neizmaksātās depozīta maksas – jo lielāks iepakojuma atgriešanas īpatsvars, jo mazāki ieņēmumi un otrādi. Šajā gadā, redzot faktiskos darbības rādītājus pēdējos mēnešos, sagaidām, ka kopumā atpakaļ tiks atgriezti 63% no tirgū laistā depozīta iepakojuma, bet 2023.gadā prognozēts vairāk kā 88% no tirgū laistā depozīta iepakojuma; 2) otrreizējās pārstrādes materiālu pārdošanas cenu kritums 2022.gada pēdējā ceturksnī un tā plānotais samazinājums 2023.gadā. Materiāla cenas ir saistītas ar Eiropas materiālu tirgus cenām. Prognozes liecina, ka šāds tirgus cenu samazinājums turpināsies vai paliks esošajā līmenī – kādas tirgus cenas ir šobrīd otrreizējās pārstrādes materiāliem; 3) apsaimniekošanas maksas pieaugums (maksā, ko operators maksā tirgotājiem par depozīta iepakojuma pieņemšanu). Šo izmaksu posteni ietekmē situācija gan globālajā, gan Latvijas tirgū. Tās ir elektroenerģijas un degvielas izmaksas, kā arī darba samaksas pieaugums (tirgotājiem) un 4) degvielas, enerģijas cenas, vispārējie inflācijas rādītāji, kas ietekmē DSO izmaksas, tai skaitā loģistikas izmaksas, kas ir būtiska pozīcija. DSO operators nodrošina iepakojuma savākšanu no tirgotājiem jeb vairāk kā no 1 400 depozīta savākšanas punktiem, veic to nogādāšanu uz šķirošanas centru vai dzērienu ražotājiem atkārtotai uzpildīšanai.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis turpina detalizēti par katru no sadaļām. Grafīkā redzams depozīta iepakojuma faktiskais atgriešanas īpatsvars pa mēnešiem, kas ļauj secināt, kā iedzīvotāji mainījuši savus paradumus no brīža, kad depozīta sistēma tikko uzsāka darbību līdz šim brīdim, kad atgrieztais depozīta iepakojums jau pārsniedz 80%. Kumulatīvā veidā pirmajā darbības gadā depozīta iepakojuma atgriešanas rādītājs būs 63%. Savukārt 2023.gadā prognoze, kas ir balstīta uz šī gada pēdējo mēnešu rādītājiem un plānoto pieaugumu, ļauj secināt, ka depozīta iepakojuma atgriešanas rādītājs pārsniegs 88%.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis turpina skaidrot grafiku par prognozēto atgriešanas īpatsvaru pa depozīta iepakojuma veidiem, norādot, ka izmaksas un ieņēmumi tiek uzskaitīti ne tikai pa iepakojuma veidiem, bet arī pa materiālu veidiem. Attiecīgi depozīta sistēmas dalības maksa tiek aprēķināta katra iepakojuma veida materiālam. Dalības maksas lielumu ietekmē, tas, kā tiek savākts atpakaļ depozīta iepakojums. Pirmajā gadā iepakojuma atgriešanas rādītāju ietekmēja

arī tas, cik ātri iepakotāji tirgū laida dzērienus depozīta iepakojumā. Līdzīga iepakojuma atgriešanas tendence vērojama arī Igaunijā un Lietuvā.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis turpina iepazīstināt dalībniekus ar grafiku, kurā atgādina provizoriskās dalības maksas DSO akreditācijas posmā. Kā redzams jau sākotnēji tika plānots būtisks dalības maksas pieaugums otrajā depozīta sistēmas darbības gadā. Iesniegtajā maksas projektā vidējā dalības maksa ir ļoti līdzīga sākotnēji plānotajai dalības maksai depozīta sistēmas otrajā darbības gadā.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis turpina skaidrot grafiku ar otrreizējās pārstrādes materiālu cenām Eiropas tirgū, kā piemēru norādot PET un alumīnija materiālus. Vislabākā PET otrreizējās pārstrādes materiālu iepirkuma cena bija šī gada vasarā, kas pozitīvi ietekmēja arī saimnieciskās darbības rādītājus, savukārt rudenī sākās straujš tirgus cenas kritums, kas arī šobrīd turpinās. Savukārt alumīnija materiāliem, sākoties karam (Ukrainā), tirgus cena sasniedza ļoti augstu kāpumu, šobrīd gan tā ir samazinājusies. Tomēr šie ieņēmumi ir pietiekami, lai skārdenēm nosegtu apsaimniekošanas izmaksas un dalības maksa būtu nulle (par vienu iepakojuma vienību).

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis turpina iepazīstināt ar 2022.gada un 2023.gada ieņēmumu prognozēm, kas finansē depozīta sistēmas darbību. Novērtējot ieņēmumus no depozīta maksas par neatgriezto depozīta iepakojumu, šī gada ieņēmumu prognoze ir 13,17 milj. EUR, bet 2023.gadā, pieaugot depozīta iepakojuma atgriešanas rādītājiem, tie ir būtiski mazāki –tikai 5,47 milj. EUR. Savukārt ieņēmumi no otrreizējās pārstrādes materiālu pārdošanas 2023.gadā ir plānoti lielāki, jo ir pilns depozīta sistēmas darbības gads un apsaimniekotais depozīta iepakojuma apjoms būs lielāks, neskatoties uz to, ka, piemēram PET materiālam, tirgus cena samazināsies. Tas arī izskaidro, kāpēc nepieciešams lielāks finansējums no dalības maksas jeb iepakotājiem. Šogad ieņēmumi no iepakotāju dalības maksas bija 2,46 milj. EUR, bet 2023.gadā plānotie ieņēmumi ir vairāk kā 10 milj. EUR.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis iepazīstina dalībniekus ar atkritumu apsaimniekošanas maksas izmaiņām, kas ir mainīgās izmaksas. Šīm izmaksām lielākā pozīcija ir depozīta iepakojuma pieņemšanas izmaksas, ko veido maksājums tirgotājiem par depozīta iepakojuma pieņemšanu no iedzīvotājiem, kā arī taromātu darbības (nomas) izmaksas. Nākamā būtiskā izmaksu pozīcija ir loģistikas izmaksas, kā arī tirgus saistību uzkrājums. Detalizēti skaidrojot apsaimniekošanas maksas izmaksas, **V.Uzvārds**, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis norāda, ka pie tās novērtēšanas daudz ir strādāts ar tirgotāju pārstāvošām organizācijām, visām četrām asociācijām. Kopā tika pārskatīts apsaimniekošanas maksas aprēķina modelis, kā arī tika saskaņotas jaunās apsaimniekošanas maksas. Apsaimniekošanas maksa ir diferencēta katram depozīta iepakojuma pieņemšanas veidam, t.i. taromāts ar iepakojuma saspiešanas funkciju, taromāts bez iepakojuma saspiešanas funkcijas vai manuāla iepakojuma pieņemšanas vieta. Vienošanās ar tirgotājiem paredz, ka 2023.gadā plānots piesaistīt neatkarīgu auditoru un izstrādāt detalizētu apsaimniekošanas maksas aprēķina modeli, veicot procesu un darbību mērījumus, jo

būs jau nostrādāts pilns depozīta sistēmas darbības gads. Ja tiks konstatētas būtiskas atšķirības starp esošo atkritumu apsaimniekošanas aprēķina modeli un jauno, auditoru izstrādāto, aprēķina modeli, plānots veikt abpusējas kompensācijas, kuras tiks iekļautas 2024.gada apsaimniekošanas maksā.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis turpmāk salīdzina 2022. un 2023.gada galveno rādītāju prognozes. Dalībniekus iepazīstina ar tirgū laisto un atgriezto depozīta iepakojuma īpatsvaru, galvenajiem depozīta finansēšanas avotiem (ieņēmumi no dalības maksas, ieņēmumi no neatgrieztā depozīta iepakojuma un ieņēmumi no otrreizējās pārstrādes materiālu realizācijas), fiksētajām un mainīgajām izmaksām, kā arī iepriekšējā perioda pārejošajiem zaudējumiem un peļņu.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis norāda, ka šo kalendāro gadu plāno pabeigt ar peļņu, kura atbilstoši Regulatora izstrādātajai metodikai pārceļas uz nākamo pārskata periodu, t.i. 3.16 milj.EUR kā ieņēmumi pārceļas uz nākamo periodu izmaksu segšanai. Savukārt nākamo finanšu gadu DSO plāno ar zaudējumiem, viens no iemesliem ir tas, ka jaunā dalības maksa, pats ātrākais varētu stāties spēkā nākamā gada 1.aprīlī.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis iepazīstina ar plānotajām dalības maksām katram depozīta iepakojuma veidam. Skaidrojot, kas nosaka dalības maksas lielumu, **V.Uzvārds**, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis min, piemēram, PET caurspīdīgajam iepakojuma materiālam apsaimniekošanas dalības maksa ir būtiski mazāka nekā PET krāsainajam iepakojuma materiālam. To ietekmē tas, ka PET caurspīdīgais materiāls tirgū ir dārgāks – tirgus cena PET caurspīdīgajam materiālam ir divas un vairāk reizes lielāka nekā PET krāsainajam materiālam, attiecīgi, pārdodot PET caurspīdīgo materiālu DSO gūst lielākus ieņēmumus. Bez tam, PET caurspīdīgais iepakojums tiek atgriezts nedaudz mazāk nekā PET krāsainais iepakojums, kas saistīts ar lietotāju paradumiem, atbildības līmeni utml. Līdz ar to vairāk veidojas ieņēmumi no neatgrieztās depozīta maksas. Šāda tendence ir arī citās valstīs, kur darbojas depozīta sistēma. Metāla iepakojumam tiek prognozēts, ka dalības maksa būs nulle. Alumīnija iepakojumam vislielāko ietekmi uz dalības maksu veido ieņēmumi no salīdzinoši augstās materiāla pārdošanas cenas, kā arī no neatgrieztās depozīta maksas, kas ļauj nosegt visas izmaksas. Līdzīgi ir ar tērauda iepakojumu, šeit ir salīdzinoši mazs atgriešanas procents, tāpēc neatgrieztā iepakojuma ieņēmumi no depozīta maksas pārceļas uz nākamo gadu un ļauj samazināt apsaimniekošanas jeb dalības maksas izmaksas. Jāpiemin, ka tērauda otrreizējās pārstrādes materiāla tirgus cena ir būtiski zemāka nekā alumīnija materiālam, tāpēc tas neveido lielu ietekmi uz tērauda iepakojuma apsaimniekošanas izmaksu samazinājumu. Stikla iepakojuma dalības maksa ir lielāka nekā citiem iepakojuma materiāliem, jo ieņēmumi no materiālu pārdošanas ir viszemākie, savukārt loģistikas izmaksas ir visaugstākās, arī apsaimniekošanas izmaksas ir lielākas, salīdzinot ar citiem iepakojuma materiālu veidiem. Savukārt atkārtoti uzpildāmajam stikla iepakojumam vispār nav ieņēmumu no pārstrādei nodoto materiālu pārdošanas, jo šis iepakojums tiek atgriezts ražotājiem atkārtotai uzpildei. Starpība starp abām atkārtoti uzpildāmo stikla iepakojuma veidu

dalības maksām, veidojas tāpēc, ka individuālā dizaina stikla iepakojuma ar loģistiku saistītās izmaksas ir paša iepakotāja izmaksas, t.i. ražotājs pats nodrošina iepakojuma savākšanu no pieņemšanas punktiem, bet universāla dizaina stikla iepakojuma savākšanu un loģistiku nodrošina DSO.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis skaidro dalības maksas sagatavošanas principus. Maksas projekts ir aprēķināts, ņemot 2022.gada astoņu mēnešu (februāris – septembris) faktiskos rādītājus un 2022.gada trīs mēnešu prognozi (oktobris – decembris). 2023.gada janvārī precizētais maksas projekts tiks aprēķināts jau ar 2022.gada faktiskajiem datiem, kas var ietekmēt arī dalības maksu lielumu.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis turpina, ka atbilstoši normatīvajiem aktiem, maksas projekts stājas spēkā viena mēneša laikā pēc tā apstiprināšanas Regulatorā. Šobrīd plānotais spēkā stāšanās datums ir 2023.gada 1.aprīlis. Līdz tam būs spēkā līdzšinējās piemērotās dalības maksas.

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis vēlreiz uzsver, ka DSO budžets tiek plānots pēc bezpeļņas principa. Tas nozīmē, ja operatoram saimnieciskajā gadā tiek aprēķināta peļņa vai zaudējumi, tie tiek ņemti vērā nākošo periodu dalības maksas aprēķinā. Kā jau iepriekš **V.Uzvārds**, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis skaidroja, 2022.gads tiek prognozēts ar peļņu, bet 2023.gada finanšu gads tiek plānots ar negatīvu rezultātu.

3. Uzklauššanas sanāksmes dalībnieku jautājumi un priekšlikumi.

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve (uzklauššanas sanāksmes vadītāja) dod vārdu sanāksmes dalībniekiem jautājumiem, priekšlikumu un ieteikumu paušanai.

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve (diskusijas dalībniece) Kas ir tirgus saistību uzkrājums? (jautājums sarakstē)

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve (uzklauššanas sanāksmes vadītāja) skaidro, plānotos ieņēmumus no neatgrieztās depozīta maksas komersants koriģē par tirgus saistību vērtības korekciju. Tas saistīts ar komersanta depozīta maksas ieņēmumiem par depozīta vienībām, kas laistas tirgū pārskata gadā un par kurām komersants saņēmis depozīta maksu no depozīta iepakotāja, bet kuru izmaksas tiks atzītas nākošajā periodā, kad patērētājs faktiski atgriezīs iepakojumu depozīta sistēmā, kad komersantam par to būs jāveic norēķins (atbilde sarakstē).

V.Uzvārds, Latvijas Alkohola nozares asociācijas pārstāvis jautā, ja nākamgad tiek plānots, ka tiks atgriezti 88% materiāla, vai tiks grozīti MK noteikumi Nr.519, kur ir minēts, ka 2023. gadā tiks pārstrādāts un nodots 63% iepakojuma? Vai tas ko maina izmaksu pozīcijās? (jautājums sarakstē).

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis atbild, tam nevajadzētu neko mainīt MK noteikumos, tas nozīmē, ka mēs plānojam pārsniegt normatīvajos

aktos noteikto mērķi, attiecīgi būs sasniegts labāks rezultāts nekā noteikts mērķos, kas kopumā vērtējams kā labi.

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve (uzklausīšanas sanāksmes vadītāja) papildina MK noteikumi noteic minimālos sasniedzamos rādītājus, saskaņā ar kuriem plānots izpildīt Eiropas Savienības regulās noteiktos iepakojuma apsaimniekošanas mērķus. Ja šie rādītāji ir pārsniegti, tad tas ir tikai pozitīvi.

V.Uzvārds, Latvijas Alkohola nozares asociācijas pārstāvis vēlreiz precizēja sarakstē uzdoto jautājumu, vai tiešām tas tā ir, ja mēs vairāk atgriežam iepakojumu, tas neko nemaina izmaksās nevienā virzienā. Ja mums būtu piemēram 60% (no tirgū laistā iepakojuma) jāatgriež, tad mums būtu vairāk neatgrieztās depozīta maksas ieņēmumu, tas nozīmē, ka samazinātos iepakotāju investīcijas (dalības maksa).

V.Uzvārds, SIA “Depozīta Iepakojuma Operators” pārstāvis atbild šis princips to arī nozīmē, ja mēs prognozētu 60% iepakojuma savākšanu, tad attiecīgi nauda, kas paliktu pāri no neizmaksātās depozīta maksas būtu būtiski lielāka.

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve (uzklausīšanas sanāksmes vadītāja) pateicas Komersanta pārstāvjiem un uzklausīšanas sanāksmes dalībniekiem par atsaucību un slēdz sanāksmi.

Uzklausīšanas sanāksmi slēdz plkst. 14:45.

Uzklausīšanas sanāksmes vadītāja

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve
(uzklausīšanas sanāksmes vadītāja)

Protokolētāja

V.Uzvārds, Regulatora pārstāve
(protokolētāja)